

آئین‌نامه اجرائی جزء (۵) بند (ب) ماده واحده قانون اصلاح تبصره (۲) الحاقی ماده (۷۶)

قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و

الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) مصوب ۱۳۷۱ - مصوب ۱۳۸۰ -

ماده ۱: کارهای سخت و زیان‌آور کارهایی است که در آنها عوامل فیزیکی، شیمیایی، مکانیکی و بیولوژیکی محیط کار غیراستاندارد بوده و در اثر اشتغال بیمه‌شده تنشی به مراتب بالاتر از ظرفیتهای طبیعی (جسمی و روانی) در وی ایجاد می‌شود که نتیجه آن بروز بیماری شغلی و عوارض ناشی از آن می‌باشد. مشاغل سخت و زیان‌آور موضوع این ماده به دو گروه تقسیم می‌شوند:

- مشاغلی که صفت سخت و زیان‌آوری با ماهیت شغلی وابستگی داشته اما می‌توان با بکارگیری تمهیدات بهداشتی، ایمنی و تدابیر فنی مناسب توسط کارفرما سختی و زیان‌آوری آنها را حذف نمود.
- مشاغلی که ماهیتاً سخت و زیان‌آور بوده و با بکارگیری تمهیدات بهداشتی، ایمنی و تدابیر فنی توسط کارفرما، صفت سخت و زیان‌آوری آنها کاهش یافته ولی کماکان سخت و زیان‌آوری آنها حفظ می‌گردد.

ماده ۲: تعیین سخت و زیان‌آور بودن مشاغل موضوع ماده (۱) و نوع آن (گروه «الف» و گروه «ب») در هر کارگاه با بررسی سوابق، انجام بازدید و بررسی شرایط کار توسط کارشناسان بهداشت حرفه‌ای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و بازرسان وزارت کار و امور اجتماعی و با تأیید آن توسط کمیته استانی موضوع این آیین‌نامه انجام می‌گیرد.

تبصره: کارفرمایان کارگاهها مکلفند با کارشناسان و بازرسان موضوع این ماده همکاری و مدارک مورد نیاز را در اختیار آنان قرار دهند.

ماده ۳: کارفرمایان کلیه کارهای سخت و زیان‌آور که تمامی یا برخی از کارهای آنها سخت و زیان‌آور می‌باشند مکلفند اقدامات زیر را انجام دهند:

- کارفرمایان کارگاههای تأسیس شده، تا تاریخ قانون یاد شده مکلفند حداکثر ظرف ۲ سال از تاریخ مزبور، نسبت به ایمن‌سازی عوامل و شرایط محیط کار مطابق حد مجاز و استانداردهای مشخص شده در قانون کار و آیین‌نامه‌های مربوط (مصوب شورای عالی حفاظت فنی) و سایر قوانین موضوعه در این زمینه اقدام نمایند. در مورد کارگاههایی که پس از تصویب قانون یاد شده ایجاد می‌گردد کارفرمایان مربوط مکلفند گواهی لازم را از وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مبنی بر رعایت ایمنی بهداشت و استاندارد بودن آنها طبق قانون کار اخذ نمایند. اجازه فعالیت این قبیل کارگاهها مشروط به ارایه گواهی مزبور می‌باشد.

- کارفرمایان مکلفند شاغلین در کارهای سخت و زیان‌آور را حداقل سالی یکبار به منظور آگاهی از روند سلامتی و تشخیص بهنگام بیماری و پیشگیری از فرسایش جسمی و روحی آنان توسط مراکز بهداشتی و درمانی مورد معاینه قرار داده و نتیجه را در پرونده‌های مربوط ضبط و یک نسخه از آن را به سازمان تأمین اجتماعی ارایه نمایند.

- تغییر شغل بیمه‌شده که در معرض فرسایش جسمی و روحی ناشی از اشتغال در کارهای سخت و زیان‌آور باشد براساس مقررات پیش‌بینی شده در قانون کار صورت می‌گیرد.

- معاینات قبل از استخدام طبق ماده (۹۰) قانون تأمین اجتماعی - مصوب ۱۳۵۴ - انجام می‌گردد.

ماده ۴. به استناد تبصره (۱) ماده (۹۶) قانون کار مقررات و ضوابط انجام معاینات پزشکی موضوع ماده (۳) این

آیین‌نامه اعم از قبل از استخدام و ادواری اختصاصی و هرگونه معاینه پزشکی دیگر در این ارتباط مطابق با

دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های جاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود.

تبصره: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است تمهیدات لازم برای اعلام نتایج معاینات موضوع این

ماده متناسب با شرح وظایف سازمان‌های ذی‌ربط بعمل آورد.

ماده ۵: حذف صفت سخت و زیان‌آوری کار در اثر بکارگیری تمهیدات بهداشتی، ایمنی و تدابیر فنی توسط کارفرما

بعد از گذشت «۲» سال از تاریخ تصویب قانون در هر کارگاه و خروج شغل از شمول این آیین‌نامه و یا استمرار سخت و زیان‌آوری کار، پس از اعلام نتایج بازدید و بررسی شرایط کار توسط کارشناسان موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه و تأیید کمیته استانی کارهای سخت و زیان‌آور انجام می‌گیرد.

تبصره: وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کار امور اجتماعی مکلفند گزارش بازدید خود از کلیه کارگاههایی که تمام یا برخی از مشاغل آنها سخت و زیان‌آور تشخیص داده شده است را به کمیته استانی مربوط ارایه نمایند.

ماده ۶: در صورتی که گزارش کارشناسان موضوع ماده (۵) این آیین‌نامه پس از تأیید کمیته استانی حاکی از عدم کاهش یا حذف عوامل زیان‌آور و بیماریزای محیط کار ظرف مهلت مقرر در قانون باشد اقدامات لازم بر حسب مورد مطابق قانون کار از سوی وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بعمل خواهد آمد.

ماده ۷: سیاستگذاری کشوری کارهای سخت و زیان‌آور موضوع این آیین‌نامه، ارزیابی مجدد مشاغلی که بدو سخت و زیان‌آور تعیین شده‌اند ولی براساس اطلاعات بعدی نیاز به بازنگری دارند، ایجاد هماهنگی و نظارت بر عملکرد و رسیدگی به درخواست کمیته‌های استانی موضوع ماده (۸) این آیین‌نامه و تعیین مشاغل سخت و زیان‌آور در تأسیسات ملی و مهم مانند نیروگاه‌ها و پالایشگاه‌ها و... به عهده شورای عالی حفاظت فنی خواهد بود.

تبصره: مدیر عامل سازمان تأمین اجتماعی و نماینده وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با حق رأی در زمینه کارهای سخت و زیان‌آور عضو شورای عالی حفاظت فنی از تاریخ تصویب این آیین‌نامه خواهند شد.

ماده ۸: به منظور تشخیص و تطبیق مشاغل سخت و زیان‌آور کمیته استانی متشکل از اعضای زیر در هر استان تشکیل می‌گردد:

- دبیر کل کار و امور اجتماعی استان به عنوان رییس کمیته.
- معاون بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی دانشگاه.
- مدیر کل تأمین اجتماعی استان.

- یک نفر بازرس کار با معرفی اداره کل کار و امور اجتماعی استان.
- کارشناس مسئول بهداشت حرفه‌ای با معرفی مدیریت درمان تأمین اجتماعی استان.
- یک نفر کارشناس بهداشت حرفه‌ای با معرفی مدیریت درمان تأمین اجتماعی استان.

تبصره ۱: حضور نماینده بیمه‌شده و کارفرما در جلسات بدون حق رأی بلامانع می‌باشد.

تبصره ۲: جلسات کمیته‌های استانی در اداره کل و امور اجتماعی تشکیل و با حضور «۵» نفر از اعضاء رسمیت

می‌یابد و تصمیمات جلسه با اکثریت آراء حاضرین معتبر و لازم‌الاجرا می‌باشد.

تبصره ۳: در استانهایی که دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مستقل وجود دارد در صورت طرح

پرونده‌های مرتبط با منطقه تحت پوشش، کارشناس مسئول بهداشت حرفه‌ای معاونت بهداشتی دانشکده مزبور،

جایگزین کارشناس مسئول بهداشت حرفه‌ای معاونت بهداشتی دانشگاه خواهد بود.

تبصره ۴: با تصویب کمیته استانی دعوت از افراد صاحب نظر و اساتید مربوط جهت شرکت در جلسات بدون حق

رأی بلامانع می‌باشد.

ماده ۹: وظایف کمیته‌های استانی به شرح زیر می‌باشد:

- تعیین و تطبیق مشاغل سخت و زیان‌آور با مواد این آیین‌نامه و اعلام به مراجع ذیربط و توجه ویژه به بانوان شاغل مشمول مشاغل سخت و زیان‌آور به خصوص در دوران بارداری و شیردهی.
- بررسی و تشخیص مشاغل موضوع ماده (۱) این آیین‌نامه که توسط بیمه‌شده، کارفرما با سایر مراجع به عنوان مشاغل سخت و زیان‌آور معرفی شده و اعلام نتیجه به متقاضی و سازمانهای ذیربط.
- بررسی مواردی که با اتخاذ تدابیر لازم حالت سخت و زیان‌آوری شغل یا مشاغل از بین رفته و در زمره مشاغل عادی درآمده‌اند و اعلام آن به مراجع ذیربط به منظور حذف مزایا و امتیازات و... که به کار سخت و زیان‌آور تعلق گرفته است.

- بررسی و ارایه پیشنهاد مشاغل جدید برای طرح در شورایی عالی حفاظت فنی برای تعیین سخت و زیان آور بودن و یا نبودن آن.

- اجرای سیاستها و مصوبات شورای عالی حفاظت فنی.

تبصره : کارفرمایان کارگاهها مکلفند با کمیته موضوع ماده (۹) این آیین نامه همکاری مدارک مورد نیاز را در اختیار آنان قرار دهند.

ماده ۱۰ : وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی مکلف است هر ساله حدود تماس شغلی عوامل بیماریزا را به شورایی عالی حفاظت فنی اعلام نماید شورایی عالی مذکور موظف است مراتب را به کمیته های استانی کارهای سخت و زیان آور جهت اجرا اعلام نماید.

ماده ۱۱ : در صورت تشخیص کمیته استانی مبنی بر قرار گرفتن کار در اعداد گروه (الف) و (ب) ماده (۱) این

آیین نامه ، کارفرما موظف است نسبت به حذف یا کاهش عوامل سختی و زیان آوری کار تا حد مجاز و تامین استانداردهای لازم مورد تایید مراجع ذیربط در مهلت مقرر اقدام نماید. در غیر این صورت هرگونه عارضه، حادثه و غرامتهای ناشی از بیماری، از کارافتادگی و غیره به عهده کارفرما خواهد بود.

ماده ۱۲ : علاوه بر کارهای سخت و زیان آور مشخص شده طبق مصوبات شورایی عالی حفاظت فنی ، موارد تایید شده توسط کمیته استانی و موارد زیر نیز سخت و زیان آور شناخته می شوند.

- کار در ندامتگاهها و زندانها

- مشاغلی که مستقیماً در مراکز روان درمانی با بیماران روانی مرتبط هستند

- خبرنگاری

ماده ۱۳ : نحوه توالی و تناوب اشتغال در مشاغل سخت و زیان آور

- ایام زیر چنانچه در فواصل اشتغال به کارهای سخت و زیان‌آور واقع شود، به عنوان سابقه اشتغال در کارهای سخت و زیان‌آور محسوب می‌گردد.
- تعطیلات هفتگی
- تعطیلات رسمی
- ایام استفاده از مرخصی استحقاقی
- ایام استفاده از مرخصی بابت ازدواج یا فوت همسر، پدر، مادر و فرزندان به مدت ۳ روز با دریافت دستمزد در مورد مشمولان قانون کار.
- ایام استفاده از مرخصی استعلاجی یا استراحت پزشکی اعم از اینکه حقوق ایام مزبور توسط کارفرما پرداخت شود و یا اینکه بیمه‌شده از غرامت دستمزد ایام بیماری استفاده کرده باشد.
- ایام و موارد زیر چنانچه در فواصل اشتغال بیمه‌شده به کارهای سخت و زیان‌آور واقع شود موجب زایل شدن توالی اشتغال وی در کارهای سخت و زیان‌آور نمی‌گردد.
- ایام خدمت سربازی (دوران ضرورت و احتیاط) مشروط بر اینکه بیمه‌شده حداکثر تا دو ماه پس از پایان خدمت به کار سابق خود برگشته و یا اینکه در کار دیگری که سخت و زیان‌آور شناخته شده مشغول به کار شده باشد و همچنین ایام آماده به خدمت.
- دوران توقیف بیمه‌شده در صورتیکه منتهی به محکومیت وی نگردد و یا اینکه کارفرما براساس تکلیف قانونی حقوق دوران مزبور را به بیمه‌شده پرداخت نماید.
- ایام حالت تعلیق که به واسطه عوامل قهریه طبیعی و یا حوادث و مخاطرات اجتماعی (مانند سیل، زلزله، جنگ و آتش‌سوزی) که خارج از اراده کارفرما و بیمه‌شده بوده و در نتیجه آن کارگاه به‌طور موقت تعطیل می‌گردد.

- ایام استفاده از مقرری بیمه بیکاری مشروط بر اینکه بیمه‌شده قبل از اتمام و یا بلافاصله پس از اتمام دوره مزبور در مشاغلی که سخت و زیان‌آور شناخته شده مشغول به کار شده یا طبق این آیین‌نامه بتواند بازنشسته شود.
- ایام خدمت در جبهه که به تایید مراجع ذی‌صلاح رسیده باشد.
- ایام بلا تکلیفی بیمه‌شده که مستند به آرای صادره از سوی هیأت‌های حل اختلاف و یا سایر مراجع قانونی منجر به پرداخت حقوق ایام مزبور شده باشد.
- ایام استفاده از غرامت دستمزد ایام بیماری که در فاصله زمانی ۱۳۵۴/۵/۱۰ تا ۱۳۵۹/۴/۱ واقع شده باشد.
- غیبت غیرموجه حداکثر به مدت ۱۰ روز در سال در مورد کارگاه‌های مشمول قانون کار یا براساس مقررات انضباطی، تخلفاتی و یا استخدامی مربوط در کارگاه‌های غیرمشمول قانون کار که منجر به اخراج، انفصال موقت و یا دایم نشده باشد.
- ایام و موارد ذیل چنانچه در فواصل اشتغال بیمه‌شده به کارهای سخت و زیان‌آور واقع شود توالی اشتغال او را از بین برده و موجب تناوب اشتغال وی می‌گردد.
- استفاده از مرخصی بدون حقوق به هر منظور و تحت هر عنوان
- اخراج، استعفا، انفصال و بازخریدی
- غیبت غیرموجه بیش از (۱۰) روز در هر سال در کارگاه‌های مشمول قانون کار یا براساس مقررات انضباطی، تخلفاتی و یا استخدامی مربوط در کارگاه‌های غیرمشمول قانون کار که منجر به اخراج، انفصال موقت و یا دایم شده باشد.
- اشتغال در کارها و مشاغل عادی
- اشتغال در حرف و مشاغل آزاد
- بیمه اختیاری

- بیکاری بدون دریافت مقرری بیکاری

- سایر موارد مشابه

ماده ۱۴ : شرایط بازنشستگی در کارهای سخت و زیان‌آور:

- بیمه‌شدگانی که حداقل ۲۰ سال سابقه کار متوالی یا ۲۵ سال سابقه کار متناوب و پرداخت حق بیمه در کارهای سخت و زیان‌آور را دارا باشند، بدون شرط سنی می‌توانند درخواست بازنشستگی از سازمان تامین اجتماعی نمایند.
- چنانچه کمیسیونهای پزشکی موضوع ماده (۹۱) قانون تامین اجتماعی قبل از رسیدن بیمه‌شده شاغل در کارهای سخت و زیان‌آور به سابقه مقرر در بند (۱) فوق، فرسایش جسمی و روحی وی را ناشی از اشتغال به کارهای سخت و زیان‌آور تشخیص و تایید نمایند.
- این قبیل بیمه‌شدگان به صرف ارایه درخواست بازنشستگی مجاز به ترک کار نبوده و می‌باید احراز شرایط و استحقاق آنها جهت بازنشستگی بیش از موعد در کارهای سخت و زیان‌آور رسماً از سوی سازمان تامین اجتماعی به آنها ابلاغ شود و سپس ترک کار نمایند.
- چنانچه بیمه‌شده شرایط استفاده از بازنشستگی پیش از موعد در کارهای سخت و زیان‌آور را طبق این آیین‌نامه احراز کند سازمان تامین اجتماعی مکلف است نسبت به برقراری مستمری وی از تاریخ ترک کار اقدام نماید.
- بیمه‌شدگان شاغل که حداقل ۲۰ سال متوالی یا ۲۵ سال متناوب سابقه پرداخت حق بیمه در مشاغل سخت و زیان‌آور مربوط به قبل از تاریخ تصویب قانون را داشته باشند و یا در آینده شرایط مذکور را احراز نمایند می‌توانند درخواست بازنشستگی خود را با رعایت بند (۳) این ماده به سازمان تامین اجتماعی تسلیم نمایند.

ماده ۱۶: کارفرما مکلف است پس از احراز شرایط بازنشستگی بیمه‌شده شاغل در کارگاه وی، طبق این آیین‌نامه معادل چهار درصد میزان مستمری برقراری بیمه‌شده نسبت به سنوات اشتغال او در مشاغل سخت و زیان‌آور را که توسط سازمان تأمین اجتماعی محاسبه و مطالبه می‌گردد به طور یکجا به سازمان مزبور پرداخت نماید.

ماده ۱۷: آثار محدودیتها و مزایای مندرج در قانون برای مواردی که بازنشستگی به موجب این آیین‌نامه ایجاد می‌شود منحصر به همان شغل در همان کارگاه خاص بوده و قابل تسری و تعمیم در دیگر شغل‌های مشابه در سایر کارگاهها نمی‌گردد.

ماده ۱۸: اجرای مقررات این آیین‌نامه تا پایان مدت برنامه سوم می‌باشد.